

Nastavni materijal 8.1

Zašto sloboda zavisi od ograničenja pravilima i propisima?

Mogućnosti učenja koje se nude u ovoj jedinici

Međuzavisnost u nedostatku vremena

Najdragocjenije sredstvo podučavanja i učenja, kao uostalom i uopšteno u životu, jeste vrijeme. Kao stručnjaci, nastavnici moraju neprestano odgovarati na pitanje kako u razredu najbolje iskoristiti raspoloživo vrijeme, dok kod interaktivnog učenja odgovornost za to preuzimaju učenici. Uspješna organizacija u ovoj jedinici funkcionisaće samo ako učenici prihvate odgovornost da odvoje vrijeme za uzajamno čitanje materijala kada ga dobiju – prije prve lekcije. U prvoj lekciji samo 10 minuta može da se dodijeli četirima grupama da izaberu temu za javnu raspravu. Ako su propustili da unaprijed pročitaju materijale, razred će imati jednu ideju manje za izbor – to je primjer u kojoj mjeri zavisimo jedni od drugih (međuzavisnost).

Stroga pravila zaštite slobode govora

Javna rasprava mora se odvijati u okviru zadatog vremena. Svi govornici uživaju ista prava na slobodu mišljenja i izražavanja. Raspoloživo vrijeme za govorenje stoga mora se pravedno raspodijeliti, što znači jednako, minut po izjavi. Čini se paradoksalnim da su neophodna i korisna stroga pravila da štite našu slobodu. Vremensko ograničenje ima dvostruku funkciju: zagarantovano nam je vrijeme za govorenje i to je pravedno. S druge strane, to svakog govornika ograničava na veoma kratko vrijeme koje ima na raspolaganju pa stoga učenici moraju pažljivo razmišljati šta žele da kažu. Moraju se fokusirati na osnovne argumente, izostaviti sve što je manje važno, a svoje stanovište iznijeti jasno i sažeto.

Sloboda i ograničenje

Sloboda djelovanja i govorenja koja učenicima stoji na raspolaganju zadata je ili ograničena i definisana, i to na dva načina. Prvo, raspoloživim vremenom za učenje – časi traju otprilike 40 minuta, a rasprava se mora održati u okviru jednog časa i trajati najviše 20 minuta, budući da tokom tog časa treba odraditi i druge stvari. Drugo, pravila o održavanju rasprave svakom govorniku daje pravedan, ali strogo ograničeni udio u vremenu u trajanju od jednog minuta po izjavi. Ograničenje ima strukturalnu dimenziju – tokom cijelog života nedostaje nam vremena – ali i političku, društvenu dimenziju: pravila postavljaju ograničenja bez kojih ne bismo mogli uživati u svojim slobodama, ne kršeći pritom prava drugih. Nedostatak vremena nije nešto o čemu možemo pregovarati, ali pravila jesu.

Škola je život

Dijalektika slobode i ograničenja, ukorijenjena u opšti nedostatak vremena, događa se u školi, kao i u javnom životu. U tom smislu, zaista doslovnom, škola *jeste* život.